

U. B. BERGEN

Ms. 15876

22. Dei siste timane for Hitlertyskland.

Meldingane tydar på at Tysklands samanbrot er fullstendig. Vi veit ennå ikkje kva stilling dei tyske militære i Norge vil ta, til dette. Men vi må alle vere budde på at gangsterne i Norge ikkje vil gje seg. Eitt er sikkert: Ingen nordmann må i denne tida la sigersrusch ta bort dei vanlege reglar for vakthald. Uvarsam handling kan kosta liv som kan sparast. Fyl dei direktiv som vert gjevne. Lytt til radioen og ordrane som kjem frå Regjeringa. Gjallarhorn vil i tida framover halda alle lesarane nøyje underretta så godt det let seg gjera.

" Det er viktigere å gjere kjent de direktiver og forordninger som blir gitt, enn å notere opp en by som blir tatt av de allierte. Alle som har radio eller på annen måte rår over meddelelsesmetoder til andre nordmenn, må gjere sitt til at folket blir gjort kjent med de direktiver som blir sendt ut"(Øksnevad 21.april).

Frå regjeringa.

Det norske justisdep. i London har sendt ut to kunnngjeringar:

1. Den norske regjeringa støtter oppropet fra Hj.l. som oppmodar folk til å notere ned tilfellar av krigsforbrytere som dei kjenner til. Det vil lette arbeidet med opprenskinga seinare, og gjera sitt til at ikkje bevismateriell går tapt. Det gjeld både tyske militære og sivile, ns og deira hjelpesmenn. Skriv ikkje ned lause rykter, men nøyaktige opplysningar, stadfest og helst vitnefest. Dersom det er vanskelig å skaffa namn på personar eller avdelingar som har gjort seg skuld i slike brotsverk, så gje så godt signalement som råd er for at ein seinare kan indentifisera dei.

2. Det ligg føre bevis for at tyskerne vil nytte norske angivere for å skaffe opplysning om sabotasje som vert utført mot tyske krigstiltak eller for å forebygge sabotasje. Det vert gjeve premiar for slike opplysningar. Den nordmann som hjelper fienden i dette gjer seg skuldig i landssvik. For å hindre at nokon seinare vil påstå at dei handla i god tru vil justisdepartementet slå fast: Kvar den som gjev fienden opplysningar om sabotasje utført eller som skal verta utført, vil verta straffa for landssvik etter gjeldande lov i krig.

Svensk invasjon i Norge?

For ei tid tilbake vart det frå offisielt svensk hald sendt ut ei erklæring om at Sverige ikkje ville gje opp nøytralitetspolitikken. Etter dei siste meldingane har det vori dryftingar igang mellom det norske og svenske riksstyre. Den 20.april vart det over svensk radio sendt ut ei fråsegn der det svenske synet og svaret til den norske regjeringa kom fram. Ein kunne ikkje på nevnte tidspunkt omtale forhandlingane. Sverige vil nøgje akta på utviklinga i Norge og Danmark, og ville ikkje sjå heilt borte frå spørsmålet om intervensjon. Sverige sin stilling var avhengig av tyskerne sine handlingar. Sverige trudde på forhandlingsvegen og held ~~fast~~ ikkje ei gradvis oppløysing av Wehrmacht i Norge for usansynleg. Kapitulasjonsfenomenet hos tyskerne måtte ein ikkje undervurdere, og det måtte fremgjast og støttast med propagandaen. Dersom tyskerne gikk til ennå større terror i grannelanda enn hittil ville Sverige gripe inn. Den engelske presse rettar tildels skarp kritikk mot den svenske regjeringa for dette svaret. Det er å venta at den norske regjering i London vil sei frå at den er misnøgd med svaret.

Atterreisninga av rettstaten.

(Studiemateriell omkring nasjonale og internasjonale etterkrigsspørsmål.)

"Målet for kampen er å gjenreise folkestyret og rettssikkerheten, retten til å tenke og tale fritt, og troen på menneskeverdet. Dette er ikke bare i samsvar med grunnlov og lov, men det er prinsipper som er

fast forankret i vår rettsbevisthet."

Hjemmefrontens ledelses prokl.

Prinsippene for atterreisninga av den norske rettstaten ligg i proklamasjonen av 14. april 1945 fra Hj.l. pkt. 1. "Gjennomrettelse av fullt folkestyre etter grunnlova."

Til dette kjem så dei forordningar av juridisk eller økonomisk art, som regjeringa i London har gjeve ut. Det er sjølsagt svært viktig for vår fridomsstrid at alle som kjem til å få med styre i stat eller kommune, og dei som er interessert i vår politiske framtid, set seg inn i og studerer desse forordningar eller forslag til forordningar.

Alle provisoriske forordningar fra regjeringa vår må som det ligg i ordet provisorisk, etter vår grunnlov ha Stortinget si godkjenning for å verta rettsgyldig når landet er fritt att. På dette grunnlaget forstår alle kor viktig spørsmål det var om Stortinget skulle innkallast eller ei.

Folk flest kjenner til fiendens forordningar, men kjenner lite til dei nye forordningar og rettsreglar som skal tre i kraft når landet er fritt att. Det er dette vi vil rette på med å sende ut studiemateriale om desse spørsmål. Dette når det gjeld det nasjonale spørsmål å atterreisa vår rettstat. Men vi er ikkje berre ein nasjonalstat isolert, vi er ein av dei allierte nasjonane. Dermed må vi og skaffa oss kjenskap til dei internasjonale spørsmål som viser seg i samband med sluttoppgjøret. Dei nasjonale og internasjonale atterreisningsspørsmål er to sider av det same problemet. I slutten av denne månaden kjem konferansen i San Francisco, der dei allierte nasjonane skal dryfta og fastlegge grunnlaget for freden. Forarbeidet vart gjort ved konferansen i Dumbarton Oaks ifjor. Kor mange kjenner til resultatet av desse forhandlingane? Kor mange kjenner til Unra, oppbygning og arbeid? Spørsmålet om avstraffinga av krigsforbrytarane fra juridisk og politisk synsvinkel? Kor mange kjenner til planane for landet når det gjeld så viktige spørsmål som sjofarten, forsyningsspørsmål, luftfarten, avstraffing av våre krigsforbrytarar og krigsjobbarar, eller spørsmål om vårt lands internasjonale plikter o.s.b.?

Alt dette er det vår meining å skaffe lesarane konkrete opplysninga om. Eit viktig spørsmål i kampen mot mørklegginga av landet vårt.

Det som i første rekke interesserar oss etter at dei grunnlovsmessige retningslinene er fastlagde, er atterreisninga av rettstaten ved juridiske og maktpolitiske åtgjerder, og desse er i samsvar med vår grunnlov og rettsmedvet. Vi byrjar derfor studiemateriellet med spørsmålet om vår politistyrker og vedtaket om rådgjerder mot berikelse under okkupasjonen. Studiemateriellet om dei andre spørsmåla vil verta send etter kvart.

LA STUDIEMATERIALET SIRKULERE!

Nazismens vesen.

Til dei uhyggelege avsløringane i dei tyske konsentrasjonslegrar i Buchenwalde og Belzen skriv den engelske presse: "Når nokon spør kvifor ein kjemper mot nazismen kan ein vise til desse legrar. Dette er nazismens vesen. Massemyrderiene her er ikkje utslag av berre krigsråskap som har kome fram under krigen, det er ein vesentlig del av sjølve nazismens vesen. Det er grunnlaget for den."

Under denne krigen kunne ein ofte høyre utsegn frå folk som serleg ville være objektive med omsyn til nazismen, at det var noko godt med den noko som vi burde ta etter. Ja mellom militære høyrde ein altfor ofte ytringar om at vi burde læra av dei tyske metodane. "Vi nyttar same metoder som tyskarane o.s.b."

Buchenwalde og Belzen er fruktene av prøiserdom, militærmentalitet og krigsråskap. Det må derfor være klart for alle at når vi skal være me å rydde ut nazismen, så må vi rydde ut all tankegang som minner om nazismens vesen. Vi må være på vakt for at ikkje voldsmentaliteten slår rot. Mottoet som Aulie har sett for politistyrkene våre bør og være mottoet for dei militære: **G e s t a p o - m e n t a l i t e t s k a l v i i k k e h a i n o e n f o r m .**

Norske politistyrker ved befrielsen av Norge.

I statsråd 3 september 1945 ble statsadvokat Andreas Aulie utnevnt til rikspolitisjef. Ved provisorisk anordning 26. februar 1945 ble politisjefens myndighet nærmere fastsatt. I et intervju uttaler Aulie seg om oppgavene for det nye politi.

Hele politiapparatet i Norge er blitt misbrukt og mishandlet av tyskerne, sier herr Aulie. Politiet er blitt omorganisert og inndelt etter tysk mønster under et nyopprettet politidepartement. Mange av våre politifolk er blitt fjernet, og NS.-medlemmer er ansatt i nye, ledende stillinger som "politipresidenter" og "kommandører". En del politifolk har også meldt seg inn i NS. Det blir derfor nødvendig under gjenerobringen av Norge straks å r e e t a b l e r e h e l l e p o l i t i o r d n i n g e n og foreta den nødvendige opprensning i politiets rekker. Samtidig som vi på denne måten må bygge opp et politiapparat som har befolkningens tillit, må vi effektivt og hurtig gjennomføre tiltak til opprettholdelse av ro og orden.

Det må videre tas skritt for å gjennomføre politimessige behandling av det rettsoppgjør som vil komme.

De tenker på krigsforbryterne, på tyskerne og NS.-medlemmene? Ja, på alle som har utnyttet krigen og okkupasjonstiden på forbrytersk måte. Der blir en viktig oppgave for politiet å sørge for at de uten opphold blir grepet og straffet. Under det forberedende arbeid nå har Justisdepartementet vært sterkt beskjeftiget med de interallierte planer om behandlingen av krigsforbryterne.

Vil de norske politistyrker bli tilstrekkelig til å gjennomføre disse oppgavene? (Avtale med Sverige)

- Ja det vil de. Vi kan i ganske stor utstrekning bygge på gode folk fra de gamle politi, og vi har også forøvrig gode resurser når det gjelder menneskemateriell. Regjeringen har også gitt politiledelsen et godt lovmessig grunnlag å stå på i anordningen av 26. februar. Bestemmelsen gir politiet anledning til å opptre med myndighet og styrke. Jeg vil understreke at det hele er e n m i d l e r t i d i g o r d n i n g, beregnet på å bestre en vanskelig situasjon i forbindelse med krigen. Politiledelsen vil på samme måte som før 9. april bestrebe seg på å være i full overensstemmelse med den alminnelige rettsbevissthet som rår i det norske folk. Vi vil ha et politi som nyter almen tillit. Det må kreves at hver enkelt politimann nyter alminnelig anseelse for den holdning han har inntatt under krigen og så må det bli ledelsens sak å sørge for at den faglige politiutdanning blir effektivt under hensyn til de særegne forhold som råder. Jeg anser det viktig ved utdannelsen av nye politifolk at man fører dem inn i den demokratiske tankegang.

G e s t a p o - m e n t a l i t e t v i l v i i k k e h a i n o e n f o r m.

Samarbeid med de militære.

- Vil politiet komme til å arbeide sammen med de militære styrker?

- Utvilsomt. Men hvorledes samarbeidet skal skje, vil avhenge helt av hvordan befrielsen finner sted. Under planleggelsen av politiets arbeid har vi stått i nøye kontakt med de militære myndigheter, og det er klart at et velorganisert og effektivt politi vil lette arbeidet for våre egne og de alliertes stridskrefter, samtidig som det vil skape forutsetninger for en lettere overgang til et normalt liv.

Jeg regner dette som kanskje den viktigste siden ved den oppgave som vi står overfor. Det vil være av uvurderlig fordel for oss at vi kan ordne vår administrasjon selv i den vanskelige overgangstiden, at vi kan opprettholde ro og orden med norske maktmidler, skape respekt for lov og rett, kort sagt: selv gjenopprette den norske rettstaten. Det blir de norske politistrykers mål, og de vil gå inn for den samme glød og styrke som det norske folk har verget sine rettsidealer med under okkupasjonen.

G E S T A P O - M E N T A L I T E T - V I L V I I K K E H A I N O E N F O R M !

RÅDGJERDER MOT BERIKELSE UNDER OKKUPASJONEN!
(Provisorisk anordning av 3. sept. 1943.)

Adgangen til å legge bøter har tidligere etter den alminnelige regel i straffelovens § 27 vært begrenset til maksimum 10.000 kr. for forbrytelser og 5.000 kr. for forseelser. Særskilte høyere bøtenaksina er fastsatt i spesiallovgivningen f.eks. i den prov. anordning av 22. januar 1942 om tillegg til straffelovgivningen om forredere som gir adgang til å ilegge inntil 1 million kr. i bøter for medlemsskap i NS. eller annet landsforfederak forhold. Bøter vil for fremtiden kunne ilegges uten noen begrensning oppad, og dette uten hensyn til om det gjelder en forbrytelse eller en forseelse og uten forskjell ettersom det gjelder en overtredelse av den alminnelige straffelov eller bestemmelser i spesiallovgivningen.

For å sikre inndrivelse av ilagt bøtestraff er det videre ved tillegg til straffelovens § 28 fastsatt at bøtene skal kunne beslattes inndrevet uten hensyn til de gjeldende regler om tett for en skyldner til å unnta visse eiendeler under gjeldsinndrivning. I forbindelse hermed er det åpnet adgang til å ta utlegg for bøtene hos selskap eller foreninger på vegne av hvolke den skyldige har handlet - De nåværende regler om inndragning i straffelovens § 36 er utvidet slik at det for fremtiden skal være adgang til å beslaglegge, ikke bare det direkte utbytte av en straffbar handling, men enhver inntekt formuesfordel eller vinning som må antas foranlediget ved handlingen. eller der ved denne tilkjønnegitte forbryterske sinnlag.

Formalene med de nye bestemmelser er: Å kunne ramme økonomisk NS.-medlemmer og andre som på en forbrytersk måte har samarbeidet med tyskerne.

Foruten å ha begått landsforrederi har flere av disse krenket offentlige og private økonomiske interesser ved utilbørlig å utnytte til egen fordel de ekstraordinære forhold under okkupasjonen. Enkelte har på denne måte lagt seg opp store formuer, tildels flere millioner kr. Når det gjelder quislinger og andre krigsforbrytere tilsier et tvingende rettferdighetskrav at alle midler blir brukt for å hindre at de får beholde noe som helst av den urettmessige erhvervede vinning. Ja det er grunn til å gå videre; det økonomiske oppgjør med landsforredene må ha et dobbelt mål for øye: For det første å frata dem ulovlig gevinst, for det annet å tvinge dem til å erstatte den skade de har voldt.

Allerede etter gjeldende rett vil det i atskillig utstrekning være adgang til å gjennomføre en slik økonomisk gjenoppretning: Konfiskert gods kan således kreves tilbake av rett eier, enhver er pliktig til å betale erstatning for skade voldt på ulovlig måte, og også bøtestraff og inndragning kan allerede nå tas i gjenoppretningens tjeneste. Særlig reglene om bøter og inndragning er imidlertid utilstrekkelig i den foreliggende situasjon. Har en mann, fordi han har meldt seg inn i NS., kunnet legge seg opp en formue, bør ein kunne beslaglegge alt hva det enn dreier seg om fem eller ti millioner. På samme måte hvis noen har begått en forbrytelse som ellers ikke er belagt med bøtestraff, f.eks. drap eller mishandling av norske patrioter, bør han ved siden av dødsstraff eller fengsel kunne beslaglegge hele deres formue gjennom bøtestraff. At noen rettstridig har samvirket med tyskerne på vegne av et selskap eller en forening, f.eks. som direktør for et aksjeselskap, bør selvsagt ikke føre til at selskapet får beholde pengene. Utlegg for bøtene bør derfor kunne tas også hos selskaper; at inndragning kan skje hos selskapet følger allerede av de tidligere gjeldende regler.

Ved siden av den ubegrensede adgang til å ilegge bøtestraff vil det antagelig ikke bli særlig sterkt behov for inndragning. Under særlige forhold vil imidlertid også inndragning være aktuelt og det antas at en utvidelse av den nåværende, temmelig begrensede adgang til inndragning er på sin plass.